

استبصار

نومبر ۲۵

پنجشنبہ

۵ مارچ ۱۳۲۴

صحیفه سنده مندرج بولنان نطق افتتاحی ایله مقایسه به مدار اولمق اوزره تمديد مدته دائر اولان اشو نطق هایونی بروجه زیر عیناً درج ایدیورز :

خط هایون

«وزیر معالیسمیرم حسین حلمی پاشا»

«مجلس عمومینک مارت نهایتده ختام بولهجق اولان مدت اجتماعیه سنک سنه آیه حزران غایه سنه قدر تمیدیخی تنسیب واراده ایلدم . واراده شاهانه می مین نطق می مابین هایونم باش کاتبی جواد بکک ایصالنه مأمور اولدیخی اشو خط هایونمه لفاً طرفکزه ارسال ایتدم . نطق هایونمک مجلس عمومیده قرائت ایدلمی مطلوب شاهانه مدر . جناب حق موفق بالخير ایلسون .»

فی ۱۸ صفر سنه ۱۳۲۷

عبدالحمید

نطق هایون

«اعیان ومبعوثان هیئت محترمه لری»

«مجلس عمومینک قانون اساسی موجبنجه درت ماهدن عبارت اولان مدت اجتماعیه سی تاریخ کشادینه نظراً مارت نهایتده ختام بولهجق ایسه ده مملکتک حیات وانضباطنه واصلاحات وترقیاتنه متعلق قانون لایحه لرینک دوائر عانده سنجه هنوز تماماً استحضار ومجلس عمومی به تودیع ایدیله مدیکی باب عالمزک عرض واشعارندن مستبان اولمش وبحق تأسیسی نزد شاهانه مزده بغایت مطلوب وملترم اولان اصول مشروطیتدن مملکتتمزک برقات دها مستفید اولمش ایچون لواج مذکوره نک مجلس عمومیده تدقیق وتصنیق بیله موقع اجرا به وضعنه متوقف بولمش اولدیغندن مدت اجتماعیه نک سنه آیه حزرانی غایه سنه قدر تمیدیخی تنسیب واراده ایلدم . واقعا اعضای کرامک باخصوص ولایاتدن کن مبعوثان افتدیلرک مصالح ذاتیه لرندن وعائله لرندن بوسبیلله برمدت دها دور قالمق کپی فداکارلق اختیار ایتملری طبعی ایسه ده وطن وملتک سعادت وسلامته عاند

خدمتک هر درلو مصالح وامور ذاتیه به مرجع اولدینی جمله کز عندند
مسلم اولدیغندن هیئت محترمه نك حیت و محبت وطنیه لری ایجابجه بوفدا کارلنی
مع الممنونیه اختیار ایدیه جکارندن مطمئن القایم. جانب باب عالمزدن مجلس عمومی به تودیع
اولنه جق لوائی کمال دقت و اهتمام ایله تأمل و تدقیق ایدرک ملک و ملتک ترقی
و سعادت و آسایش و امنیتنی کافل اوله جق قانونلر تنظیمنه صرف، مقدرت ایلیه جککزه
شمعی به قدر مشاهد اولان اثار حیتمندانه کز دلیل کافیدر مملکت مزك استعدادی
نه درجه واسع ایسه احتیاجاتی ده اونسته ده جوق اولدیغندن دولت و ملتک شان
و سلامتی و وطن معزز مزك رفاه و سعادت امرینه مصروف و معطوف اوله جق
بالجمله مساعدیده عون و عنایت باری و روحانیت جلیله جناب پیغمبری جمله مزه
ظہیر و معین اولسون»

نطق هایونی احتراماً اعضای مجلس قائماً استماع ایلمش و ختامنده رئیس
احمد رضا بك ذات پادشاهینك بواراده لرله ملتک آمالیه بر نقطه ده یعنی وطنك
سعادت و سلامتی نقطه ستده اجتماع ایتمش اولسندن، کرک سلام شاهانه تبلیغندن
طولایی مجلسك احترامات و تعظیمات فائقه سنك عرض عبته علیا قلنمسی باشکائب بکدن
رجا ایلمشدر. نطقك هیئت اعیانده قرآنی متعاقب رئیس سعید پاشا اسباب
متنوعه دن طولایی مجلسه یتشدیر بله میان قوانین لایحه لرینك اکیلی ایچون دوره
اجتماعیه نك تمهیدینه مساعدده نك مشروطیتك نزد شاهانه ده نه درجه ملتزم اولدیغینك
دلائلندن بولندیغنی و شو التفاتك تشکراتی حضور شاهانه به عرضه صدر اعظم
حضر تلرینی توکیل ایله تمهید مدت لزومی تقدیره مسارعته اراده سنی استحصال
ایلدیکی ایچون صدر مشارالیه هیئت اعیان طرفندن آریجه بیان اعتماد و شکران
اولنسی تکلیف ایلدی .

•• مجلس مبعوثانك حین کشادنده ایراد بیوریلان نطق افتتاحی ایله شو نطق
مقایسه ایدیلر سه آرلرند. صورت افاده جه نقدر عظیم بفرق موجود و مجلسه
قارشو نزد شاهانه ده نه درجه اثر اعتماد و امنیت حاصل اولدینی در عقب نظر لرده
تجلی ایلر. مثلاً اولکننده پالکر اعیان و مبعوثان خطابی استعمال ایدلدیکی حالده

صکرمه کننده بوکا برده (محترم) صفی تردیف ایدیلیور. برنده (اعیانك تصدیقنه لایق) قوانین تنظیمنه موفقیت تمی ایدیلورکن دیگرنده ملک وملتک ترقی وسمعدتی و آسایش وامندتی کافل اوله حق قانونلر تنظیمنه صرف مقدرت ایدیله چکنه اعضانك مشاهد اولان آثار حمیتندانه لرینك دلیل کافی بولندی بیان ایدیلیور. اولکیسنده (دوات و مملکت) تعبیرلرندن بشقه برشی کورلمزایکن شمیدیکنده (وطن و ملت) تعبیراته مبدولاً تصادق والحاصل مقام سلطنتك اصول مشروطیته اوج آی اولککندن پک چوق زیاده تمایل ایلمش اولدینی مشاهد ایدیلیور. تنظیم قوانین خصوصنده کی آرزوی پادشاهی ایله متحد بولنان آمال ملتک ساحه امکانه ایصالی ضمننده علاقه دار بولنان دواتک بوخصوصده کی اهمیتی پیش نظره آلهرق و آرتق ترك بطاات ایله دردست تنظیم بولنان لایحه لری بر آن اول ارسال ایدرك تأخرات واقعه دن طولانی مجلسك بحق شکایانه نهایت ویرملرینی منافع مملکت نامنه تمی ایلرز.

• بکن جمعه کونی اقشامی اتحاد و رقی جمعیتی وارد وایله دونما ارکانی شرفنه پرایالاس اولتنده یوزیتش کشیلک غایت مکلف و معظن رضیافت ویرلدی. اوج ساعت امتداد ایدن اشبو ضیافتده صدراعظم واعیان رئیس باشالره مجلس مبعوثان و شورای دولت رئیس لری، حربیه بحریه ناظرلری ایله برچوق مجلس اعیان و مبعوثان اعضا لری و امرای بریه و بحریه دن برخیلی ذوات حاضر بولندیلر. ایراد ایدیلان برچوق نطقلر ایچنده مجلس مبعوثان رئیس احمد رضا پک افندیك نطق الت استبداد اولان و اولق استیلرک آمالنی تبیین و اتحاد فرقه سنك مسالکنی تعیین خصوصنده برچوق حقایق محتوی و قائلنك مملکت مزده برصفت رسمیه ایله ایراد ایلدیکی ایلك نطق سیاسی اولق اهمیتی حاز بولندیغندن عیناً درجنی وجیهه دن عدایلرز. «بوضیافته اشتراك ایدن ذواتك همان جمله سی عثمانی اتحاد و ترقی جمعیتنه منسوبدر. بناءً علیه جمعیت مزك شمیدی به قدر ایتدیکی خدمتدن و مقصد و مسلک کنده کی علویتدن، اصابتدن بحث ایتیه حکم. بونی زمان کوستردی و کوستره جکدر. بزشمیدی به قدر آتی بی دوشونمکه، آئیده یاپه جغمز ایشلری

- استشاره -

حاضر لایحه جالشدی بو کوزل عادی بر اقیهلم. طرز حکومت تبدل ایستی؛ اعیان و مبعوثان مجلسری آجلدی؛ اصول مشروطیتی درک و تقدیرمه مقتدر بر هیئت تشکیلی ایستی. بونلر بیوک بر موفقیتدر. لکن احوال عمومیه مملکت هنوز حقیقه دوزلمدی. دور استبدادده جر منفعت و یا عناصر عثمانیه بی آرمغه خدمت ایدن خائسر بو انقلابدن طبیعی ممنون دکلددرلر. اونلر یسنه او دوری استرلر. و یاخود عینی مقصده بر طریق آخرله نائل اوله بیلرک ایچون حریتک قیدسز، قونترولسز اولسنی استرلر. جمعیتک تحکمندن شکایت ایدن اونلردر؛ بر طرفدن علمیه بی دیگر طرفدن عناصر غیر مسلمیه بی جمعیتدن صغومغه چالیشان یسنه اونلردر. حاصلی جمعیتک داغلمسنه لزوم کوسترن هپ اونلردر.

رفقای کرام! انقلابه عائد وظائفمز هنوز یتمه مشدر. بدخواهانک سابقه غرض و حسدله یازدقلری سویلدکلری شیردن اصلاً متأثر اولمیهلم. عینی عزم و ثبات ایله یونزده دوام ایدلم. اوتوز ایکی سنه اول مملکت مزده بویه علمیه دن عسکریه دن و بالجمله حیتلی عثمانیلردن مرکب بر اتحاد و ترقی جمعیتی بولنه ایدی قانون اساسی حکمدن ساقط اولماز، وطن بو حاله کزدی. ماضیدن عبرت آلهلم. جمعیتک سعادت و سلامت وطنی تأمین خصوصسنده کی آمالنی تقویه به هپ ال بر لکیله چالیشلم.

صدر اعظم پاشانک نطقندن (جمعیت، مجلس مبعوثانک کشادندن برو فرقه سیاسیه حاله قلب اولنمش و امور حکومتیه مداخله ایتمیه رک بو صورتله شایان تقدیر ایکنجی بر حرکتده بولمشدر ...) جمله سیله اعیان رئیس سعید پاشانک نطقنده کی (جمعیت، حریتک مدار استنادیدر؛ ناصلکه اردوده مملکت مزک و عینی زمانده مشروطیتک مدافعیدر ...) فقره سی ذکره شایان کوریرم. داماد فرید پاشانک و حربیه ناظری پاشا ایله اعیاندن بساریا افندیکنک و قسطنطونی مبعوثی یوسف کال بکک ایراد ایلدکلری نطقلر ایله ده اتحاد و ترقی جمعیتک وطنه ایتمیکی خدمتلر تجیل و تقدیس و بعد ماده بو خدمت ترک بر دوام اوله جنی یادو تأمین ایدلشدر.

••• کچن هفته کی اجمال داخلیمزده بحث ایلدیکمز و جهله طنین و افندام

غزته لری باش محرر لری آره سنده بر مدتدنبرو دوام ایلدوب جمله نك نفرت
 وتأثرنی موجب اولان مشامات و منافشات کچن بازار کونی اقامی مکتب ملکیه
 افندیلری طرفندن ویریلان بر جای ضیافتده قطع و بر طرف وایکی محرر آره سنده کی
 سوء تفهم بالکلیه رفع وازاله ایدلدی. دعوتیلر میانده جاهد وعلی کال بکلرله
 اقدام ویکي غزته صاحب لری جودت و عبداه زهدی بکلر وطنین هیئت بحر بریه سندن
 اسماعیل حتی بك حاضر ایدیلر. اولا منتهی صنف برنجیسی مظفر بك کرسی
 خطابته چیه ورق طلبه حیاتی قدر صاف و نزیه بر لسان ایله تحریر ایلمش
 اولدینی نطقنی او قودی. بو نطقده حقیقتده طبیعی و مشروع اولان اختلاف
 افکارک غزته لر مزجه نه یوله سوء استعمال ایدیلرک شخصیات و مشاماته وسیله
 اتخاذ ایدیلدیکی کال تأثر و صمیمیتله یاد و تشریح ایلمش و جمله مزک نقدر مختلف
 مسلک و فرقه لرله منسوب بولنور سهق بولنلم وطن معززه خدمت اوغرنده
 دست بدست و فاق و مخادنت اولمقلعمر لزومندن بحث ایدلمشدر. نطقک شو
 (دست بدست و فاق کورمکی) فقره سی او قونورکن مدیر مکتب جلال بك افندیك
 همان آیغه قالقهرق حسین جاهد و علی کال بکلری ال اله طو تشدی ره رق
 بارشدرمی غایت مؤثر بر لوحه تشکیل ایلمش و حاضرین طرفندن فوق العاده
 آلفیشلا نمشدر. بو تأثر باریشانلرک وجهنده دها زیاده کورلمکده ایدی. نطقک
 ختامنده حسین جاهد و علی کال بکلر ایله مکتب ملکیه مدیری جلال بك
 ارتجالاً برر نطق ایراد ایدیلر. جلال بك مکتب ملکیه ده عینی صرملر اوزرنده
 تحصیل ایلمش ایکی ارقداشکینه او مکتب ایچنده بارشملرندن طولانی حصوله
 کلن نمونیتنی بیان ایله آلفیشلر آره سنده کرسیدن انمش و بونک اوزرینه
 اسماعیل حتی بك ده بر نطق اراد ایده رک بونده هرکسک آرزو ایدوبده موقع
 فعله ایصال ایده مدیکی امنیه مکتب ملکیه شاگردانک موفق اولسنی تحیل
 ایلمشدر. بوندن صکره جایله قهوه لر ایچیلرک طیارغینلر بر بریله کوروشمکه
 باشلامشدر و یکدیگرینه واقع اولان اسناداتک کری آلدیغه و بعدما شخصیاتدن
 بجانب ایدلمسی اخص امللری اولدیغه دائر تنظیم ایدیلان کاغذلری امضا ایله

بر خاطرہ اولہرق حفظ ایدلسک اوزرہ طلبہ بہ تودیع ایامشردر . کندیلری
تدرس ایله مشغول اولدقلری حالہ بتون عالمہ درس حکمت و یردجک ایکی
محررمزہ درس عبرت و یرملری صرہ لرمزی کندیلرینہ ترک ایلدیکمز مکتب
ارقداشلرمز ایچون نہ درجہ شایان افتخار ایسه آتیزک پک پارلاق اولہجفنه
براعت استہلال اولان شو حرکتلری بزجہدہ او قدر شایان تحیلدر .

• مجلس مبعوثانک بوهفته کی استیضاح کونی دہ اینجه کورلتیلی اولدی .
مسئله باب مشیختہ عائد اولدینی ایچون شمدی بہ قدر صیغہ چکلمیان و دور
سابقہ برچوق سوء استعمالہ اوغرایان باب مشیخت امورینک دہ برخیلی
اعتراضانہ اوغرایہ جنی اولدن تخمین ایلدیلوردی . ولی النعم افندی حضرتلری
بالذات تشریف اتمیرک طرفندن وکالہ باب ناجی حسن افندی بی ارسال بیوردیلر .
موسی الیہ استیضاحدہ داخل بولنان حکام شرعیہ ایله آنلرک وظائفہ و حجر ،
فک حجر ، تولیت ، موالاتہ ، مخالفہ کی مواد شرعیہ و حضور محکمہ سنک اسباب
لغوینہ ، درسعام و طریق معاشلرینہ ، زادکان ارپہ لقرینہ دار خیلی معلومات
و یرمش و کندی مجلس طاتی طانی دیکلتردمش ایسہدہ تجہدہ تقریر صاحب لری
طرفندن اسکانہ مجبور ایدلشدر . چکر دکن یتشمہ ہم مسدکاری اولان
مبعوثلرمز ؛ ادارہ مستبدہ باب مشیختک اولانجہ مسوائسی اورتہ بہ قویہرق
سابق شیخ الاسلامک اقربا و بندکانہ تخصیص ایلدیکی آرپہ اقلری ، اراہ جیسی
عزتلو خورشید اغانک و آل و اولادینک الطاف و عنایات ولی النعمیدن خزینہ
یت المالہ یوکنلرک خوشہ چین اولدقلری معاشاتی ، سنہ لرجہ کوزنوری دوکش
مدرسہ کوشلرنندہ حیاتی افنا ایلمش بیچارہ علمامزک حال پرملانی ، اسمی
مقید اولمیانہ مأموریت و یرلمیان دفتر مطلبی . خورشید اغا مکتبندن (۱) مأذون
حکامک او مکتبہ تحصیل ایچون صرف ایلدکاری مبالغی چقارمق ایچون -
رشوت و یرنلری - طلاق ثلثہ ایله یمن ایتدیرہ رک رشوت و یردکاری سویلما ماکہ
فصل اجبار ایلدکاری ، مقصودیہ خانی مسئلہ معلومہ سنک کیفیت اشتقاق
لغو سیلہ تجہ مشؤمہ سنی و الحاصل قفا شیشیرہ جک برچوق دیدی قودیلری

اور ته به قويه رق شريعت استيانلرك آني استمكه زهـدن باشلاملى لازم كله جكنى
 بردرجه به قدر تعين ايتديلر . ديه بلمر مكه باب مشيخت تشكل ايتديكندن برو
 بويله برتقيده، صارصنقى به دوجار اولدى . مع مافيه حسن افنديك شيخ الاسلام
 افندى به وكالۃ اصلاحات متصوره حقنده كي بيانانه اعتماد آواكا انتظاراً ايضاحانى
 كافى كورلدى . موى اليده ديكر قاينه اركانى مثللو مجلسك اوجنه كچه باغلى
 او قلرندن تخلص كر بانه موفق اولدى .

* . مجلس مبعوثانغز بوهفته ينه اعضاسندن برى غائب ايتمكه دوجار ماتم
 اولدى . ديار بكر مبعوثى پرنججى زاده عارف افندى بازار ايرتسى كوفى اقسامى
 دعوتلى بولندينى دردنججى اردو مشير سابقك قوناغندن خانه سنه عودتله ياندقدن
 صكره بردنره اويانه رق احس ايتديكى اوجاع واضطرابات اليه آرسنده ترك حيات
 ايلمشدر . مرحومك نزدنده بولنان احباسندن بعض ذوات كنديسيله اردو
 مشيرى آرسنده خصوصت قديمه بولنديغندن بحثله آنك نزدندن عودتنده بصورتله
 وفات ايلمسنى داعى شبهه كسوره رك فتح ميت عملياتك اجراسنه لزوم
 كوستر مشلردر . مرحوم مجلسده كي بياناتى ايله ثابت اولان وقوف قانونيسيله برابر
 فضائل اخلاقيه احباسندن بولنديغندن ضياعى موجب تأسفدر .

* . مجلس مبعوثانغزك وفات وتعين ورد صورتيله غائب ايتديكى مبعوثانقلر
 ايچون انتخابى لازم كلان ذواتك صورت انتخابلى حقنده انتخاب مبعوثان
 نظامنامه سنك يتمش سكرنجى ماده سى مجلس اعيانجه بوهفته تفسير ايديله رك
 استشاره نك كچن نسخـه سنده كي اجمالنده بيان ايلديكى وجهله يكي مبعوثلرك ينه
 اولسكى منتخب ثانياى طرفندن انتخاب اولغلى ا كثريله قبول ايدلمش و مرحوم
 رفيق بكدن منحل استانبول مبعوثلنى ايچون دخى لازم كلان معامله نك ايفاسى
 داخليله نظارتسندن شهر امانته اشعار قلتمش اولغله امانجه هيئت تفتيشيه نك
 قانون داره سنده همان تشكيليله ايشه مباشرت اولغلى تقرر ايتمشدر .

* . بدايت تشككندن شوانه قدر اتخاذ ايلديكى مقررانى كاغد اوزرندن ساحۃ
 امكانه ايصاله موفق اوله ميان استانبول جمعيت عموميه بلديه سى بوهفته اتخاذ

ایلدیکی برقرار ایله شهر مركز اعمارینه تالاساندن باشلادی؛ چونکه تعیین اولندیغندن شوکونه قدر هیچ بر اثر تجدد و فعالیت کوستره مین شهر امیننی استعفا ایله کفران نعمت کی بروبالده بولنهدن اسیرکهدی یعنی عزانی طلبه قدر یوریه رك حقنده عدم اعتماد قراری ویردی بیچاره یه هر کون بر درلو ثمره سی کوردیکمز (۱) اشتغالات مهمه سندن آیره رق جمعیتک ریاستنی درعهده ایلمه سی تکلیف ایلدی. اوده وظیفه سی بیلهرك رئیس اول بولندیغنی حالده رئیس ثانیلر وظیفه لرینه تجاوز ایتماک ایچون جمعیه کیتمه دن استسکاف ایله سبب اوله رق اوکونکی روزنامه مذاکرات و اشتغالاتی اورته یه دوکدی. دیرایکن (معاون و متشار) امانت اورته یه آتیلهرق اعضایه طیشاری یه جقمقارنی تکلیف و آنلرده مأموریتی جمعیتجه الفا ایدلدیکی حالده نه صلاحیتله بویله بر امرده بولندیغنی و کندوسی هیچ بر صفتله طائیمه جقمقارنی بیان ایدرك مجلسه عودتله کوردکلری حقارتک عموم مجلسه شامل اولدیغنی بامضبطه صدارته عرض ایدیلر. صدارت ایشی شورای دولته حواله ایدلیکندن شورای دولتده (شهرامینی، اعضای افراد ملت طرفندن انتخاب ایدلمش اولان جمعیت عمومی بلدییه ریاست وظیفه سیله مکلف و جمعیت مذکوره جه اتخاذ ایدیلان مقرراتی قبول ایله موقع تطبیق و اجرایه قویغنه مجبور بولندیغندن) بحث ایله (اختلافاتی ایجاب ایدن اسبابدن توقی ایلمه سی لزومئک) شهرامینه تبلیغنی بامضبطه صدارته عرض ایلدی. اطرافه طوبیلا دینی متشارلردن، آخرت قرداشلردن آلدینی درسلك تطبیق نتایج مشکوره سندن اوله رق هر کون خلقلک اعتراضات و شکایات محقه سنه دوچار اولان شهرامینی عییا شورای دولتک ویردیکی شودرسدن اولسون عبرت آله جقمی؟ استخبارات اخیره مزه نظراً آنقره والیسی حازم بك شهرامانته تعیین اولنه جقمش. استانبول اهالیسنه مژده . . .

ابراهیم احسان